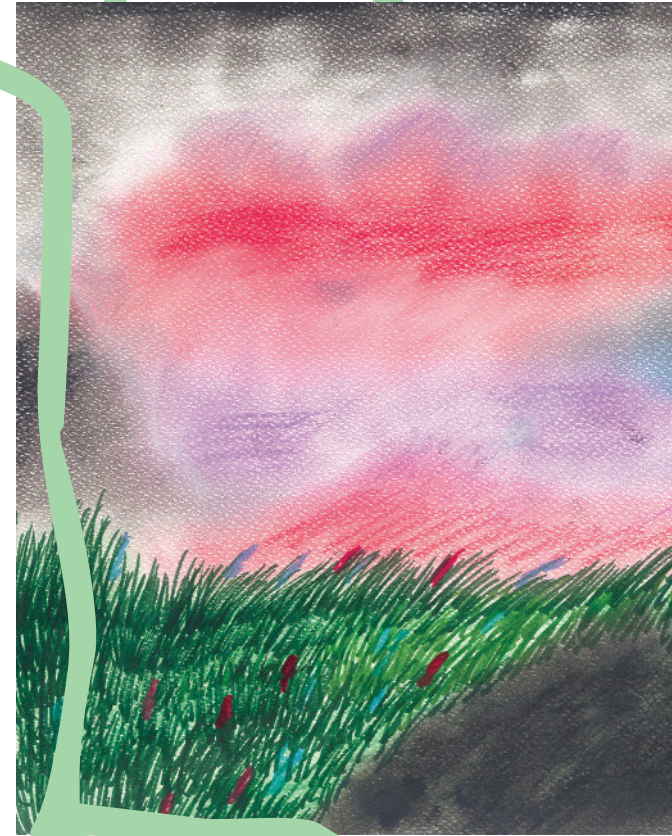
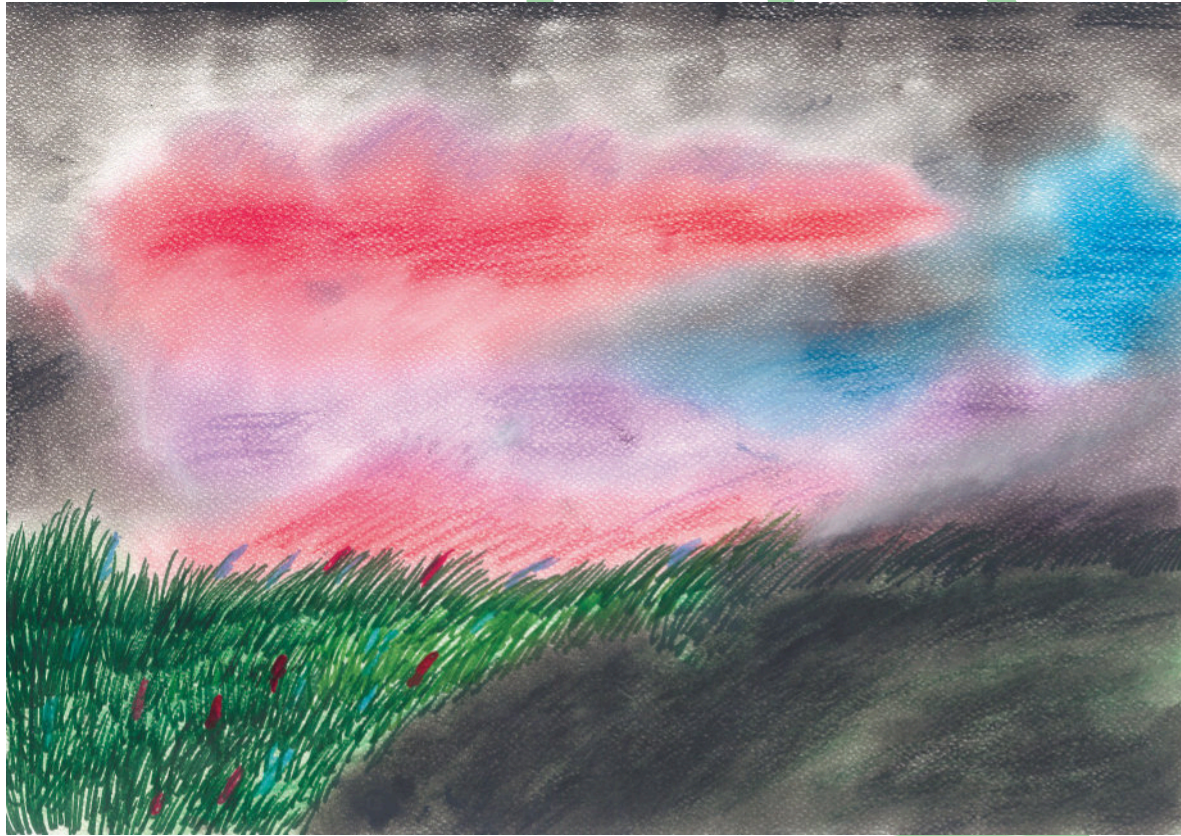

ЕКОЛОГІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ

як середовище
формує особистість

Слово
першої леді України
2

Слово молоді
від Дитячого фонду
ООН (ЮНІСЕФ)
в Україні
3

Як природа формує
наше майбутнє
5

Стежками степів:
від кримських схилів
до луганських просторів
7

Голоси Асканії:
втрачений степ
11

Ліс формує дерево –
дерево формує ліс
14

Програма Саміту
16

Четвертий Саміт
Перших Леді
та Джентльменів

Слово молоді

від Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні

Олена Зеленська,
перша леді України

Вступне слово першої леді України

Захист
дитинства:
гарантії
безпечного
майбутнього

Війни, екологічні катастрофи, дезінформація, зростання проблем з психічним здоров'ям — це тільки частина глобальних викликів, з якими нині стикається світ. Навіть дорослим складно долати ці випробування, а для дітей і підлітків вони критичні.

Крихке й делікатне, дитинство потребує турботи та піклування, адже здобує в ньому фізичне, ментальне, емоційне здоров'я визначає людину на все життя.

Діти лише починають пізнавати світ, шукати себе, здобувати знання та формувати зв'язки з іншими людьми, але через ці виклики змушені швидко дорослішати. Хоч те, як стійко вони реагують на обставини та як мужньо беруть на себе відповідальність за близьких, захоплює, однак дорослим мають бути дорослі. А отже, виконувати свій обов'язок: захищати дітей, докладати всіх зусиль для розвитку їхнього потенціалу, створювати умови для їхнього добробуту.

Саме тому тема четвертого Саміту перших леді та джентльменів звучить так: «Захист дитинства: гарантії безпечного майбутнього».

Під час чотирьох панельних дискусій разом з міжнародними експертами, представниками громадськості ми розглядатимемо ключові виклики, з якими стикаються діти. А також — екологічні загрози як наскрізний п'ятий вимір безпеки. Шукатимемо практичні рішення, щоб це безпечне майбутнє стало можливим.

Довідка: Саміт перших леді та джентльменів заснувала дружина Президента України Олена Зеленська. Це міжнародна діалогова платформа подружжів перших осіб країн світу, започаткована у 2021 році для обміну досвідом і реалізації спільних проектів заради добробуту людей на планеті.

Ми, молодь України, стоїмо перед викликами, які вимагають нашої рішучості та єдності.

Наша віра в принципи міжнародної співпраці для захисту довкілля й боротьби з кліматичними змінами залишається непохитною.

Зважаючи на важливі міжнародні угоди й резолюції, що підтверджують необхідність збереження природи, ми усвідомлюємо, що реалії війни та зміни клімату потребують від нас активних дій і свідомих рішень. Наша юність не тільки припала на трагічні обставини війни — вона триває у час, коли довкілля щодня зазнає руйнування та погіршення, що ставить під серйозну загрозу природні й людські системи в усьому світі.

Ми підтверджуємо нашу відданість основоположним цілям Організації Об'єднаних Націй: підтримання миру й безпеки, розвиток дружніх відносин між народами та міжнародне співробітництво для розв'язання глобальних проблем. Україна вже довго відчуває екологічні наслідки війни, яка розпочалась у 2014 році. Міжнародний суд ООН ясно підкреслює, що довкілля є життєво важливим простором для нашого здоров'я та майбутніх поколінь.

Наше майбутнє визначається сьогоднішніми рішеннями.

Ми сприяємо посиленню природоохоронних заходів відповідно до міжнародних договорів, як-от Базельська конвенція, Конвенція про біологічне різноманіття, Рамсарська конвенція та інші.

Ми прагнемо, щоб міжнародна спільнота реалізувала ці заходи на Конференції сторін ООН з питань зміни клімату. Зміна клімату посилює нерівність і загрожує основоположним правам людини. Екоцид і воєнні злочини проти довкілля ведуть до серйозних наслідків, як-от витіснення дикої природи та зменшення біорізноманіття. Війна, що триває з 2014 року, збільшила вуглецевий слід і погіршила стан довкілля. Необхідно, щоб держави-сторони

Римського статуту криміналізували екоцид на національному та міжнародному рівнях і засудили військове вторгнення як загрозу екології Східноєвропейського регіону. Важливо провести ретельне розслідування підриву Каховської греблі як воєнного злочину.

Військові конфлікти поглиблюють деградацію довкілля та провокують зміни клімату. Війна знищила близько 3 млн га українських лісів, загрожує зникненню понад 600 видів тварин і 750 видів рослин, а також залишила замінованими 156 тис. км² території України. Потрібно, щоб держави-сторони Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату визнали ці факти та вжили заходів для мінімізації негативних наслідків збройних конфліктів на довкілля. Необхідно забезпечити, щоб національне законодавство відповідало міжнародним зобов'язанням і не обмежувало права на свободу слова й мирні зібрання для правозахисників та активістів. Важливо переглянути закони, що дозволяють переслідування активістів, і підтвердити імплементацію Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Щодо підвищення рівня Світового океану і можливого затоплення низько розташованих держав, необхідно переглянути механізм фінансування Фонду для покриття збитків і шкоди, враховуючи глобальні зобов'язання щодо скорочення викидів парникових газів.

Промова побудована з висновків зведеної Молодіжної заяви, створеної на основі матеріалів LCOY Ukraine 2024, у формулюванні якої взяли участь більш ніж 50 молодих голосів з понад 20 регіонів / областей країни, об'єднаних прагненням створити світліше та стабільніше майбутнє для України.

Кожен день має значення. Кожен голос важливий. Кожне рішення вирішальне. Спільними зусиллями можемо змінити світ, у якому житимуть нові покоління людства.

Необхідно впроваджувати ефективні заходи для запобігання екологічним порушенням і забезпечення прозорості у фінансуванні кліматичних проектів. Потрібно створити систему вимірюваних показників для відстеження дій на місцях і забезпечити відмову від вичерпного палива до 2050 року. Координація у сфері моніторингу довкілля та управління даними є критично важливою. Рекомендується включити питання вуглецевого сліду від військових дій до порядку денного Конференції сторін. Це включає розробку системи моніторингу викидів вуглецю від військових дій і забезпечення прозорості в управлінні кліматичними даними.

Необхідно залучити молодь України до розробки Оновленого національного визначеного внеску України до Паризької угоди (НВВ 3.0), сформувати дієві механізми врахування інтересів дітей і молоді у створенні й реалізації кліматичної політики України та створити передумови координації з представниками молодіжних організацій щодо контролю з реалізації кліматичної політики України на період 2025–2030 рр.

Для забезпечення глобального стандарту щодо цілей викладання та навчання з питань екологізації освіти на всіх рівнях, включаючи навчання впродовж життя, держави-члени ООН мають приєднатися до ініціативи «Партнерство з екологізації освіти» та підписати Декларацію про освіту та зміну клімату. Ми також закликаємо забезпечити присутність представників молоді у складі національних делегацій та імплемтувати положення Декларації ЮНІСЕФ про дітей, молодь і кліматичні дії, щоб сприяти залученню дітей і молодих людей до дій у сфері зміни клімату.

Ми, молодь України, заявляємо про свою рішучість і готовність діяти на захист нашого майбутнього. Наше майбутнє залежить від рішень, які ми приймаємо сьогодні.

Іванівка, Чернігівська область
липень 2023

Чорноморськ, Одеська область
липень 2024

«Контакт з культурними та природними об'єктами рідного середовища сприяє формуванню культурної ідентичності й особистісної самосвідомості. Цей зв'язок забезпечує основу для самоідентифікації та допомагає в адаптації до соціальних норм і цінностей»

Читаємо в праці «Контекст навколишнього середовища та особиста ідентичність: як місце формує самосвідомість» Деніела Р. Вільямса, Джеррі Дж. Васке та інших.

Як природа формує наше майбутнє

Екологічний вимір

Навіть короточасне перебування на природі, як стверджують нейробіологи й лікарі у всьому світі, сприяє зниженню кортизолу та покращенню когнітивних здібностей. Стівен Каплан у роботі «Зелений простір та психічне здоров'я: позитивні ефекти природних стимулів» пише: «Контакт з природними середовищами, включаючи спостереження за коливаннями листя та поверхнею води, показав позитивний вплив на когнітивні функції, зокрема покращення уваги та пам'яті. Природа сприяє зменшенню когнітивного навантаження і позитивно впливає на емоційний стан».

Якщо мозок дорослої людини, а отже, сформований мозок, так активно реагує на спостереження в природі, то як природа впливає на дітей і підлітків?

Екологічне середовище — один з визначальних факторів фізичного та психічного здоров'я дітей і підлітків. Але у воєнних реаліях це середовище знищується.

Руйнування української екології внаслідок війни
Воєнні дії на території України руйнують українську природу. Країна втрачає природні екосистеми й унікальні ділянки природи — заповідники, втрачає нормальне чисте повітря та чорноземи, поля та річки, парки — усі ті середовища, які формують майбутні покоління та впливають на їхнє здоров'я.
На 26 % невідконтрольної території України — 13 національних парків, 8 природних і 2 біосферні заповідники. На звільнених територіях Київщини, Херсонщини та Донеччини — 4 національні парки та 4 заповідники.

Унаслідок розриву снарядів до українських земель потрапляють важкі метали, сірка та азот. У Держекоінспекції підрахували, що лише за перші 10 місяців повномасштабної війни небезпечними речовинами було забруднено понад 280 тис. м² ґрунту. Це більше за площу Великої Британії. Уже зараз на деяких ділянках фронту вміст важких металів у ґрунтах подекуди у 25 разів перевищує норму.

Через ці екологічні злочини українські діти й підлітки втрачають можливість безпечно контактувати з природним середовищем і доступ до природних багатств та різноманіття. Можна стверджувати, що нове покоління українців долає специфічні травматичні обставини, які мають згубний вплив на їхнє фізичне та ментальне здоров'я.

Чи намагалися ви коли-небудь утекти ближче до природи, щоб позбутися стресу й переживань? У цього бажання є наукове обґрунтування.

Забруднене повітря та психічний розвиток

Уже понад 20 % лісів України постраждало від бойових дій, тобто понад 1 млн га. Частина цих лісів замінована, частина фізично знищена внаслідок бойових дій і розривів снарядів, а частина просто згоріла внаслідок пожеж. Але ми не тільки втрачаємо «легені планети»: за 12 місяців війни викиди парникових газів становлять 120 млн тонн CO₂-екв.

Усім цим дихають українські діти, маючи збільшений ризик появи психічних розладів. За словами кандидати наук, психологині Валерії Палій, забруднене продуктами горіння повітря, зокрема тими частками й речовинами, що долають гематоенцефалічний бар'єр, токсично впливає на тканини мозку, може спричинити мікрозапалення, що провокують порушення когнітивних функцій та значно впливають на психічне здоров'я дітей і підлітків.

Природні умови як маркер емоційного стану

Можливість бачити й розуміти красу довкілля, взаємодіяти з нею сприяє емоційному зціленню, допомагає дітям подолати негативні емоції. Значення має навіть колір: озеленений простір довкола дає відчуття рівноваги й гармонії, стабільності й цілісності. Натомість чимало українських дітей і підлітків змушені спостерігати зруйновані безбарвні ландшафти.

Природа також підтримує формування емоційної стійкості, створює умови для глибокого емоційного відпочинку, що необхідний для загального психічного здоров'я.

Формування довіри до світу через зв'язок з природою

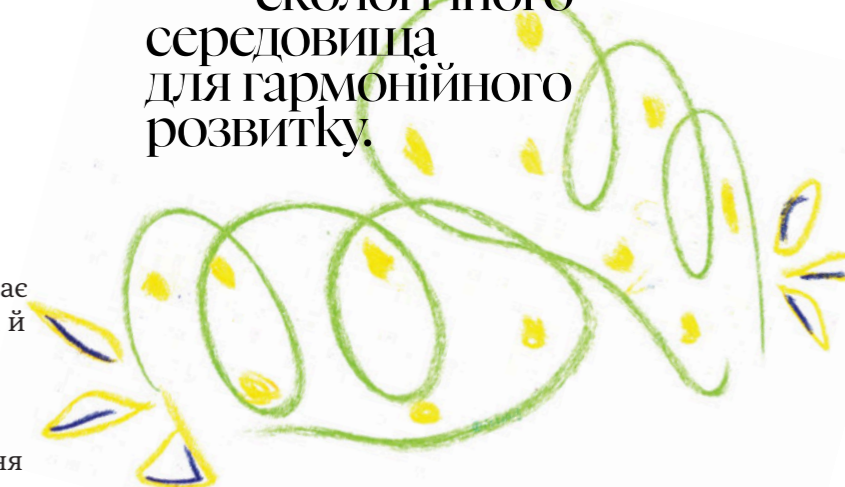
Контакт з природним середовищем допомагає молодому поколінню відчувати безпеку, захищеність: спокійний ритм природи дає відчуття стабільності. Зв'язок з природою стимулює допитливість, допомагаючи формувати позитивне ставлення до нового.

Спостереження за тваринами й рослинами розвиває емпатію, що є основою для побудови гармонійних, довірливих взаємин з людьми. Природа дає дитині можливість зрозуміти циклічність життя, що формує в неї здорове сприйняття змін.

Природа також виховує відчуття відповідальності за довкілля, допомагає зрозуміти важливість збереження природних ресурсів і захисту екосистем.

Природа рідного краю як фактор самоідентифікації
Чим більший зв'язок дитини з природою, тим більше вона почувається в безпеці, укоріненою, самоідентифікується. Понад 3 млн українських дітей і підлітків цього не відчують, тому що вони покинули свої домівки через військові дії у рідних місцях. Зміни природного середовища викликають емоційний біль і дезорієнтацію: діти, які змушені були переїхати, відчують спустошеність. До того ж зміна свого звичного середовища як безпечного може провокувати тривале виділення кортизолу, що впливає на травлення, знижує пам'ять, пригнічує імунну систему, спричиняє розлади сну.

Як рослини потребують води, світла та ґрунту, щоб зростати, так і діти й підлітки потребують сприятливого екологічного середовища для гармонійного розвитку.

Унаслідок військових дій природа України вже зазнала значних руйнувань, що спричинило серйозні наслідки для фізичного та психологічного здоров'я молодого покоління. Разом зі знищенням природних ландшафтів зникає можливість для дітей і підлітків підтримувати здоровий розвиток і формувати позитивну самоідентичність, а також довіру до світу навколо. Навіть після звільнення територій нам знадобляться десятки років, щоб відновити ендемічні умови й повернути природу до колишнього стану.

Отже, діяти рішуче потрібно вже сьогодні, щоб не втратити те, що ще можна врятувати, і забезпечити здорове майбутнє для наступних поколінь.

35%
біорізноманіття
Європи
зосереджено
в Україні

Серед
більш ніж 70 тисяч
різних видів живих організмів
багато є унікальними й трапляються
тільки тут. Найбільша кількість таких
рідкісних видів зосереджена там,
де сьогодні вирує війна.
Так звані «центри ендемізму»,
тобто регіони з найбільшою кількістю
унікальних видів, розташовані в Криму,
на Донецькому краї, у зоні поширення
крейдових гір Слобожанщини, а також
у каньйонах річок Південний Буг
і Дністер.

Існує 21 вид рослин,
які можна побачити тільки там
і більше ніде у світі.
Ми не маємо жодної гарантії того,
що ці рослини не будуть знищені
або вже не припинили існування
внаслідок
бойових
дій.

Процес створення великої керамічної форми
«Волошка Талієва»

Говорячи про «гарантії безпечного майбутнього», неможливо не звернути фокус уваги на вплив екоциду та знищення природного біорізноманіття Європи на формування нового покоління. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) в Україні спільно з громадським об'єднанням «Культурна платформа Закарпаття» та українською молоддю представляють вимір «Безпечне довкілля для дітей» через виставку «Стежками степів: від кримських схилів до луганських просторів», що досліджує взаємозв'язок між екологічними викликами війни та добробутом майбутнього покоління.

Креативна інсталяція в 5 павільйонах розкриває степові ландшафти України через унікальні природні заповідники. Від гірських амфітеатрів Криму до безкраїх просторів луганських степів — кожен павільйон демонструє природну й культурну цінність цих територій, що є невідконтрольними України станом на вересень 2024 року.

Ключовими елементами виставки є керамічні артефакти, створені молодими українськими майстрами, — це рослини-символи, що уособлюють певні екологічні й соціальні виклики та через природу відображають сучасний стан нашого світу.

Малі керамічні артефакти
червонокнижних рослин

Особливий акцент зроблено на молодому поколінні, яке, подібно до цих рослин, нероздільно пов'язане з природою. Флора відображає риси, притаманні молоді: тендітність, стійкість, здатність до відновлення та трансформації. Глибокий зв'язок між людиною та природою формує екологічну свідомість майбутніх поколінь і закладає основи для їхньої гармонійної взаємодії з навколишнім світом.

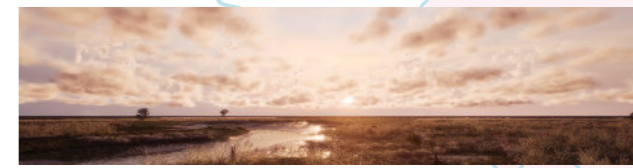
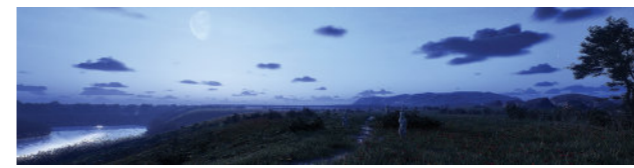
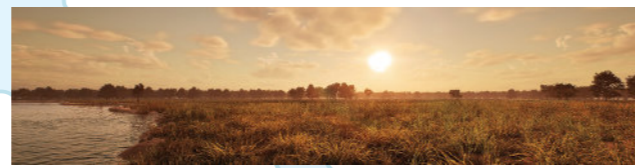
Екологічна ідентичність сучасного покоління українців представлена через відеороботи, візуальне мистецтво й аудіотвори підлітків і молоді з понад 60 громад України. Українська молодь розробила прототипи великих і малих культурних артефактів, що стають символами нової взаємодії між суспільством і природою.

Ці артефакти мають особливе значення для комунікації в глобальній екологічній геополітиці, адже вони не лише відображають цінності й ідентичність, але й визначають динаміку соціальних змін, що відбуваються під впливом екологічних викликів.

Воркшоп із сучасного мистецтва в межах освітньо-креативної програми «Спільно Кемп»
Кривий Ріг, червень 2024

«Безпечне довкілля для дітей»

1 Кримський природний заповідник

Кримський природний заповідник — це найбільший і найвідоміший заповідник Криму. На його території зосереджено 137 видів рослин, занесених до Червоної книги України; з них 90 видів є ендеміками. Кримські яйли, гірські кам'янисті рівнини й так звані амфітеатри південного берега Криму — абсолютно унікальні ландшафти. З 2014 року заповідник перебуває на непідконтрольній Україні території. У 2018 році територію заповідника передали в підпорядкування Росії та перейменували на національний парк. Тут дозволили полювання й забудову 35 % території.

А Р Т Е Ф А К Т
СОН КРИМСЬКИЙ,
ДМИТРО БЛОКІНЬ

За основу мотиву об'ємно-просторової композиції «Квітковий сміх тримає світ, що полум'ям горить» взятий сон кримський (*Pulsatilla taurica*) — унікальна червонокнижна рослина, яка трапляється виключно на Кримському півострові й ніде більше у світі. Для зростання сону кримського потрібні винятково кам'янисті степи кримських гір. Побачити квіти цієї рослини можна у квітні — травні в малодоступних ділянках Кримських гір.

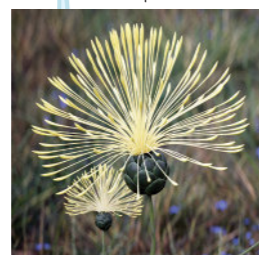
Вимір світу дорослих «горить», і цей процес відбувається на невидимому рівні, аж поки не переходить у матеріальну форму всепоглинального вогню війни, катастрофи та знищення всього живого, мирного, дієвого та красивого. Це пряма алегорія з війною, болісним проявом реальності. Велика тріснута куля підтримується нижньою світлою та барвистою частиною відродження. Яскрава чаша наповнена різнобарвними орнаментами квіток сон-трави. Вона символізує дітей, нові покоління, надію людства. У поєднанні двох частин композиція втілює вічне переродження та прояв віри в майбутнє нашої країни, як і світу загалом.

2 Біосферний заповідник «Асканія-Нова» ім. Ф. Е. Фальц-Фейна

Заповідник розташований на самому півдні України в Херсонській області. Він найстаріший з усіх, заснований ще 1898 року. «Асканія-Нова» однією з перших в Україні отримала статус біосферного резервату ЮНЕСКО.

Найціннішим в «Асканії-Новій» є дикий степ — найбільша нерозорана цілина в усій Україні. У минулому степи займали близько 40 % площі сучасної України, проте до нашого часу від колишніх степових просторів залишилося не більш ніж 3 %. Дуже багато рідкісних видів рослин і тварин, які в минулому населяли степи, тепер опинилися на межі виживання.

У ХХ столітті заповідник пережив дві світові війни. Нині, з 2022 року, «Асканія-Нова» залишається на непідконтрольній території ще з першого дня війни.

А Р Т Е Ф А К Т
ВОЛОШКА ТАЛІЄВА,
ЕЛЬВІРА ДЕМЕРДЖИ

Образом спогаду про дикий степ Асканії стала червонокнижна волошка *Talieva (Centaurea taliewii)*, яка є дуже рідкісною та може досягати висоти 1 м. Для зростання цієї рослини потрібні ділянки природних типчакowo-ковилових степів, розміщених на схилах або кам'янистих відслоненнях, обернених до сонця. Волошка Талієва занесена до Червоної книги Міжнародного союзу охорони природи (IUCN).

Спогади про степ і волошку сьогодні стрімко віддаляються від нас у часі. Іноді відчувається, немов ці квіти та степи були з нами колись дуже давно, як і наші дитячі малюнки пензлем. Квітка волошки стає артефактом, як і сам факт дитинства.

3 Національний природний парк «Великий Луг»

Історично «Великий Луг» — це територія прадавнього лісу, що розташовувався на острові Хортиця, у столиці козацтва української держави. Це найбільший ліс степової зони України, що в минулому займав усю площу тепер уже колишнього Каховського водосховища в Запорізькій області.

Коли у 2023 році після руйнування греблі водосховище перестало існувати, на його місці почав відновлюватися ліс із верб і тополь. За один рік мільярди молодих дерев не лише проросли з насіння, але і встигли вирости до висоти 4 м і товщини стовбура 5 см. Це найшвидший зафіксований ріст молодого лісу в Україні — природа продовжує виконувати свою роботу із загоєння ран попри все.

А Р Т Е Ф А К Т
РЯСТКА БУШЕ,
ОЛЕКСАНДР МАСЛІЙ

Символом надії, що розквітає всупереч несприятливим умовам, виступає рясстка *Буше (Ornithogalum boucheanum)*. Ця червонокнижна рослина поширена в степовій зоні України, але саме південь є центром поширення цього виду. Як і інші степові рослини, вона вміє виживати у важких посушливих умовах, не боїться пожеж і вміє заховати свої цибулини глибоко під землею.

Попри свою витонченість, квітка втілює стійкість і гармонію. Це не лише художній образ, але й заклик до збереження та цінування життя в усіх його формах. Символ квітки передає стійкість нашої молоді, що, як і рідкісні рослини, знаходить сили для розквіту навіть у найважчих умовах.

4 Український степовий природний заповідник

Єдиний і головний природний заповідник Донецької області, що складається з чотирьох відділень, які демонструють усе різноманіття унікальних ландшафтів Донеччини: цілині степи з унікальними видами рослин і тварин неповторні ландшафти каньйону України й водночас єдиного каньйону на сході найкраще збережені відслонення крейди в Україні на горах берегів річки Сіверський Донець справжні гранітні гори посеред рівного степу, де трапляються два види суперендемиків: *деревій голій несправжньооблідолускова (Centaurea pseudoleucocolepis)*. Уся їхня світова популяція займає площу не більше ніж 5 га.

А Р Т Е Ф А К Т
ЗАПОРІЖЖЯ
МІЛІТОПІЛЬ

А Р Т Е Ф А К Т
КОВИЛА ГРАНІТНА,
СВІТЛАНА ІСАЄВА x ДІМ «МАЙСТЕРНЯ»

Складний процес дорослішання, який відбувається в умовах випробувань і труднощів, утілено через образ *ковили гранітної (Stipa granitcola)*. В Україні налічується понад 20 видів ковил, і всі вони занесені до Червоної книги України. Ковила гранітна — унікальний ендемік. До цього часу її не вдалося розвести в штучних умовах. Насіння ковили гранітної сама себе висаджує там, куди її приніс вітер, і таке пристосування є найскладнішим серед усіх відомих рослин України.

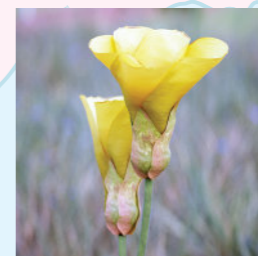
Скульптура втілює собою цілу хвилю ковил, бо ковила росте «сім'ями». Саме родина дає дітям упевненість, яка є невидимою опорою протягом усього їхнього життя. Процес дорослішання складний і відбувається в умовах випробувань і труднощів. Подібно до глини, яка під впливом випалу перетворюється на кераміку, діти проходять через період трансформації, формуючи свою особистість. Як деформації та тріщини виникають під час випалу кераміки, так і душа дитини залишає на собі відбиток зовнішніх обставин. Тріщини війни — сліди травм, переживань, втрат — водночас є частиною зростання та становлення.

5 Луганський природний заповідник

Заснований у 1927 році як декілька окремих заповідників, де зберігаються найбільш яскраві та недоторканні ландшафти й рослинність Донецького кряжу.

У 2014 році саме тут розпочалися перші військові дії — на території Стрільцівського степу, найбільшої цілини Луганщини, що збереглася до наших днів, хоча його площа становить усього 1000 га. **ДОНЕЦЬК**

Саме територія Луганського природного заповідника стала першою постраждалою ділянкою заповідників України. Однак не виключено, що вона стане джерелом насіння для відновлення біорізноманіття, яке зможе поширитися на навколишні території та відновити їх до природного стану.

А Р Т Е Ф А К Т
«КВІТКОВА ОДИНИЦЯ ПОСТЕПУ»,
ВОЛОДИМИР СЕРГАЧОВ

Луганський природний заповідник представляє *калофака волзька (Calophaca wolgarica)* — ендемік Приазов'я та південно-східної частини Європи. Вона не боїться ні посух, ні морозів і найкраще розвивається на степових ділянках, де підтримується режим випасу. Зростає не на чорноземах, а на виходах кристалічних порід, вапнякових крейдових схилах і відшаруваннях граніту та інших порід.

Квіткова одиниця є дизайнерською спекуляцією на тему майбутньої флори українського степу, яка комунікує синтез його органічних і геологічних шарів. Зразок складається з двох компонентів — оцвітини та квітконіжки. Оцвітина консервує у своїй капсулі органічну спадщину сучасного видозміненого степу. Матеріалом капсули є композит із житніх зерен та смоли. Квітконіжка втілює геологічну частину степової зони та за формою нагадує листки скам'янілих папоротей, відбитки котрих часто знаходять у кам'яному вугіллі — ключовому елементі індустріалізації степів.

Квіткова одиниця виготовлена з переробленого PETG-пластику й оснащена сенсором руху для моніторингу свого оточення. Вона здатна транслювати свій стан іншим за допомогою світлових сигналів. Випромінювання світла відбувається у двох режимах: сигнал тривоги перемикається на стан спокою, коли поряд з квітковою одиницею пересувається людина чи інша істота.

Інтерв'ю

Голоси Асканії: втрачений СТЕП

Українські
ландшафти
тимчасово внутрішньо
переміщені —
і продовжують
жити в нас

Дикий цілинний степ «Асканії-Нової» — найбільшого степового заповідника Європи

Історія
Марини та Миколи, що вирости
в селищі біля знаменитого
українського заповідника «Асканія-
Нова» та втратили доступ до нього
через війну. Унікальне природне
середовище сформувало їхні
особистості, цінності й бачення
світу. Тому вплив війни на
заповідний степ пара переживає
як особистий глибокий
емоційний
біль.

→

Голоси Асканії: втрачений степ

Інтерв'ю

Соластальгія

Соластальгія — це термін, що описує відчуття туги, смутку або тривоги, викликане змінами в природному середовищі, яке колись було джерелом комфорту та спокою. Саме це відчуття дуже знайоме Миколі та Марині.

Марина часто плаче, коли згадує дитинство, родину та взаємний зв'язок з природою. Якби вона могла повернутися в часи до повномасштабної війни, то частіше бувала б у степу. «Коли з'явиться можливість повернутися, я піду на той пагорб, на якому ми дивилися на схід сонця й зорі, візьму із собою український прапор і буду там сидіти й дивитися в той степ. Просто я дуже за цим сумую. Ніколи не подумала б раніше, що сумуватиму за степом», — з почуттям каже Марина.

Микола додає, що найважчим днем після початку війни для нього став день Каховської трагедії. Він згадує:

«Коли підірвали дамбу ГЕС, то в мене було відчуття, що мій дім від мене ще більше віддаляється, тому що дамба — це символічна структура, це міст на лівий берег, але ще це міст до життя, дитинства, яким я його пам'ятаю».

Чоловік додає, що руйнування Каховської греблі він відчув як руйнування свого особистого минулого й майбутнього. Тому що Асканія та природа Херсонщини для нього є частиною особистості. «Я однозначно буду стверджувати, що людина формується навколишнім середовищем, у якому вона живе. Це не тільки люди, які оточують, але природа й ландшафти також», — упевнений він.

Микола часто уявляє собі, як війна закінчується і він переїжджає Дніпро відремонтвану Каховською дамбою, потрапляє додому та знову бачить Асканію. Чоловік розуміє, що війна змінила місце його дитинства, та вірить, що воно все одно залишається унікальним: «Забрати гарні сходи та заходи сонця з Асканії неможливо, де б вона не була, під чийм би не була контролем. Можна вивезти зебр Чепмена або коней Пржевальського, але поставити сонце на стоп або розвернути, щоб воно сходило з іншої сторони, то це, слава Богу, не до снаги людині».

Марина додає, що мріє не тільки про відновлення біосферного заповідника, але й про нове мирне життя для її селища. Адже Асканія-Нова — це не тільки парк і зоопарк, це ще населений пункт, де до повномасштабної війни мешкало 3,5 тисячі людей.

«У майбутньому це місце потрібно відродити. Треба допомагати природі, треба допомагати людям, треба зробити це місце знову привабливим для людей. Не хотілося б, щоб ці унікальні місця спустіли», — підсумовує Микола, зберігаючи образ мирної Асканії у своєму серці.

Кожного разу, коли Микола знайомиться з людьми й каже, що він з Асканії-Нової, то бачить в очах співрозмовника щире здивування. «Мене завжди питають: що, прямо з заповідника? Я жартую — кажу, так, у нас сусідами були верблюди», — усміхається Микола. Уже кілька років він живе та працює в Києві. Але дитинство та юність Миколи нерозривно пов'язані з Асканією.

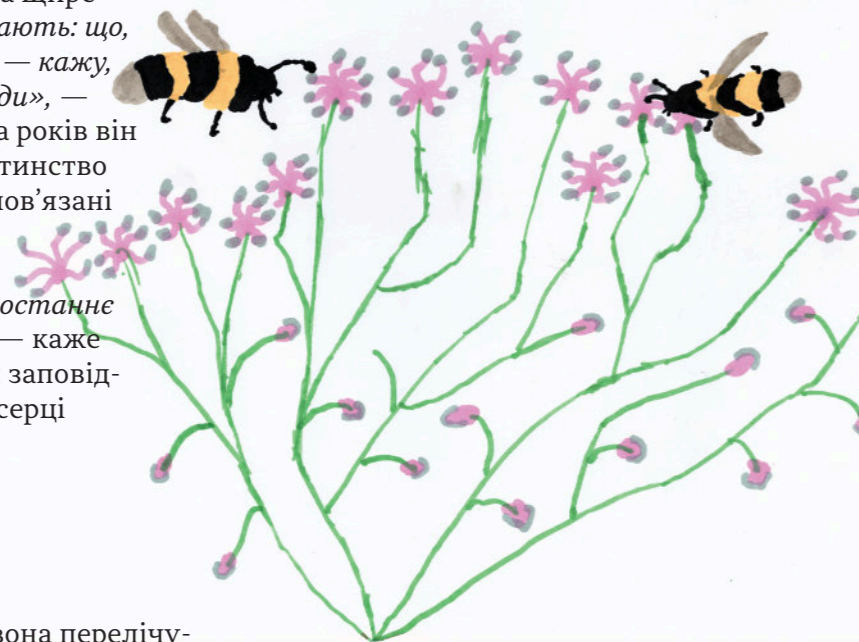
Його дружина теж з Асканії. «Востаннє я була вдома в січні 2022 року», — каже Марина. І додає, що біосферний заповідник назавжди залишається в її серці та серці її чоловіка.

Микола,
27 років

Марина,
24 роки

Українське
диво

Цінувати
життя

Марина згадує, як у дитинстві вона перелічувала регіони України за номерами авто, що приїздили на екскурсії в заповідник. Це були туристи з усіх куточків країни, що хотіли побачити дендропарк, зоопарк та унікальний український степ.

Микола в підлітковому віці навіть працював екскурсоводом у заповіднику. Він проводив екскурсії для школярів і показував дерева, що росли в Асканії вже понад півтора століття. Це допомогло хлопцю краще зрозуміти місце, у якому він виріс і яке навчився цінувати.

«Із часом я зрозумів, що мені пощастило, тому що я міг бачити цю красу щодня. Міг торкнутися до неї, спостерігати за нею. Коли маєш щось, то дуже часто його не цінуєш чи не звертаєш уваги. І, як кажуть, цінуєш більше, коли втрапиш. Але я це зрозумів ще до того, як ми втратили Асканію», — із сумом згадує чоловік, який юним завжди проводив дозвілля в парку, зоопарку та степу.

Марина додає, що саме в «Асканії-Новій» сформувалася її повага до природи.

«Це, напевно, було закладено в нас, що смітити чи шкодити природі не можна. І ми насправді дуже пишалися місцем, де народилися. Тому що таких місць в Україні більше немає, щоб поєднувалися і багатий рослинний світ, і тваринний, і ця степова зона, якої ніколи не торкалися, — у такому вигляді, у якому вона була сотні років тому. Тому що це дійсно українське диво», — каже дівчина.

І Марина, і Микола впевнені, що зараз потрібно робити все, щоб люди в Україні й за кордоном не забували про «Асканію-Нову».

Біосферний заповідник «Асканія-Нова» в Херсонській області опинився в зоні ризику через потенційні пожежі, бойові дії та проїзд військової техніки.

Фото: Ірина Гладченко

Через повномасштабну війну в Україні з 24 лютого 2022 року повернення в Асканію-Нову стало неможливим.

Ліс формує дерево

Читати під музичну композицію
Valentin Silvestrov «Bagatellen: IV»

Молодь України
10 років живе в умовах війни
та вимушена вбудувати
у свою ідентичність

пил,
залізо
та вогонь.
Стійкість молоді дозволяє
їй адаптуватися до нових умов,
але середовище,
у якому вона зараз існує,
згубне.

Сьогодні досвід молодих людей
відрізняється
від попередніх поколінь,
але роль молоді
у відбудові й розвитку суспільства стає
центральною.

Вона має право на захист
своїх інтересів
і визначення власного майбутнього,
навіть
у найскладніші
часи.

10-річний підліток
в Україні — це людина,
яка не мала
досвіду
мирного життя.

© ЮНІСЕФ / Фото: Олена Гром

Залучення до участі в суспільному житті, підвищення самостійності, конкурентоспроможності, формування громадянських компетентностей уможливлене самореалізацією молоді. Підвищення соціальної згуртованості відбувається через співтворчість, — і результатом її є ментальна стійкість.

Яка стратегія найкраще визначить і забезпечить відповідальність за дії, що позбавляють українську молодь доступу до рідних ландшафтів, знищують їхнє природне й культурне середовище, унеможлижуючи добробут?

Згідно з Національною молодіжною стратегією до 2030 року, українська молодь має право обирати своє майбутнє, а держава має забезпечити можливості для розвитку її потенціалу. Молодь сьогодні переходить від очікування директив до дій, стаючи відповідальною за свої рішення та дії.

Роль громадських організацій у цій комунікації полягає у створенні платформ для відкритої дискусії, яка дозволяє глибше зрозуміти поточний стан суспільства, потреб молодого покоління. Вони можуть ініціювати процес формування структурованого зрізу ландшафту — символічного «зрізу», який не лише відображає наявні проблеми, але й аналізує їхні причини та взаємозв'язки. Такий підхід дає змогу поглянути на ситуацію з ширшої перспективи, виявляючи корені проблем і потенційні рішення.

Громадські організації можуть стати своєрідними «архітекторами» суспільної екосистеми, створюючи символічні «інсталяції», що фіксують стан цієї екосистеми. Ці «інсталяції» слугують не лише для фіксації реальності, але й для її переосмислення, допомагаючи суспільству краще зрозуміти себе та своє місце в ширшому контексті соціальних, культурних та екологічних процесів.

Саме тому час створювати культурні артефакти, які стануть новими матеріальними елементами комунікації, новими точками взаємодії між поколіннями та природними ландшафтами. У цих артефактах має відобразитися нове бачення світу, що демонструє сучасні естетичні пріоритети, культурні цінності та напрями розвитку. Ми не лише маємо зберігати природу як спадщину, але й формувати з неї сучасну ідентичність, здатну адаптуватися до викликів сьогодення та відображати динаміку соціальних змін, що виникли під впливом екоциду.

Українські ландшафти — символ стійкості.

Це частина нашої культури, яка формує особистість. У світі, де екологічні виклики стають загрозою майбутньому, питання збереження природи набуває нового сенсу, особливо для молоді, яка виросла на тлі війни та екологічних криз.

Ми говоримо про свою землю, свої унікальні ландшафти, поки природа перебуває під загрозою знищення. Ми боремося байдужістю і забуттям, зберігаючи її для майбутнього. Це наш громадянський обов'язок перед наступними поколіннями.

156 тис. км²
українських територій
забруднено
вибухонебезпечними
предметами.

Наша мета — дати рідним місцям майбутнє.

Це відповідальність, яку ми беремо на себе: * досліджувати своє коріння й говорити про нього через мистецтво * зберігати довкілля, шукаючи рішення для впровадження екологічних норм навіть під час війни * дати молоді шанс жити в країні, яка зберігає природу як частину своєї ідентичності * зберігати людське в природі, а природне — у людині.

Ми існуємо в спільному просторі трансформації: людина та природа завжди нероздільні. Наші взаємозв'язки — це дихання землі, флори й фауни, що уможливають наш добробут і творять баланс.

Екологічне, естетичне й етичне — єдині, переплітаються, як коріння, стебло та квітка. Повноцінний розвиток особистості неможливий без гармонії цих складників: вони взаємно перетікають один в одного, роблячи нас стійкими до зовнішніх викликів. Наше сприйняття краси та блага нерозривно пов'язане із середовищем, у якому ми зростаємо.

Допоки голоси наших територій вимушено мовчать, єдиною стратегією забезпечення добробуту майбутнього покоління є стратегія всебічної міжнародної співпраці та дотримання норм міжнародного законодавства в питаннях збереження довкілля.

Адже екологія не має кордонів.
Громадський сектор,
Культурна платформа Закарпаття

Над газетою працювали
Команда ГО «Культурна
платформа Закарпаття»
Євген Забарилко, Марина Михайленко,
Анастасія Мішустіна, Яна Полупанова,
Олена Смірнова-Кочеткова

Команда ЮНІСЕФ в Україні

Експерти, які долучилися
до наповнення матеріалів

*Олексій Василюк, еколог, зоолог,
співзасновник ГО «Українська
природоохоронна група» *Ольга Євстіґієва,
адвокаційна менеджерка євроінтеграційних
реформ *Олександра Кольцова, публіцистка,
журналістка *Валерія Палій, кандидатка
національної психологічної асоціації
*Віктор Пархоменко, науковець, член
ГО «Українська природоохоронна група»

Герої інтерв'ю

Марина Кравець, Микола Кравець

Дизайн і верстка

Олексій Сальников, студія KULTURA

Роботи молоді

Кривий Ріг, Запоріжжя, Миколаїв,
Вознесенськ, Павлоград, Петриківка,
Кам'янське, Чернігів

Використані шрифти

Ї Mariupol, AndriyType *Kharkiv Tone,
Катя Дрозд *Kyiv Type, Дмитро
Растворцев *Nyght Serif, Максим Кобузан
*Periodica, MintType *Шрифти молоді:
Тетяна Буркут, Діана Мерзлякова

Пряма трансляція і матеріали
четвертого Саміту перших леді
та джентльменів на сайті
й у соціальних мережах

@SUMMIT_FLG
INSTAGRAM

@SUMMIT_FLG
FACEBOOK

@SUMMIT_FLG
YOUTUBE

2024.SUMMITFLG.ORG
WEB

Четвертий Саміт
Перших Леді
та Джентльменів

unicef
для кожної дитини

10:00–11:00 Прибуття гостей

СЦЕНА 1

11:00 Початок Саміту

- ▶ Вітальні промови перших леді та джентльменів
- ▶ Портрети дітей: Розповіді дітей та підлітків з різних країн про виклики дорослішання
- ▶ Презентація дослідження «Захист дитинства: виміри безпеки для молодого покоління»

СЦЕНА 1

12:00–13:30 Безпека дітей під час війни

Цей вимір досліджує виклики, з якими стикаються діти у воєнний час, зокрема такі питання, як фізична безпека, пропаганда, індоктринація, вербування, а також правові межі для захисту дітей.

Модераторка: ♦Енн Епплбом, польсько-американська історикиня, письменниця, журналістка.

- ▶ Дитячий танець-перфоманс
- ▶ Перший блок дискусії «Безпека дітей під час війни»
Спікерки: ♦Олена Зеленська, перша леді України ♦Джанін ді Джованні, журналістка, авторка, воєнна кореспондентка ♦Дар'я Герасимчук, Радниця уповноважена Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації.
- ▶ Ключова промова
Спікерка: ♦Еліна Світоліна, професійна тенісистка, амбасадорка United24, засновниця благодійного фонду Еліни Світоліної.
- ▶ Другий блок дискусії «Безпека дітей під час війни»
Спікери: ♦Дмитро Лубінець, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини ♦Карім Хан, прокурор Міжнародного кримінального суду ♦Андрій Костін, Генеральний прокурор України.

13:30–14:30 Перерва: обід, нетворкінг

СЦЕНА 1

14:30–16:00 Безпека дітей у родині

Цей вимір присвячений викликам батьківства, державній підтримці сімей та охороні ментального здоров'я дітей у сімейному середовищі.

Модератори: ♦Мунір Мамедзаде, голова Представництва ЮНІСЕФ в Україні ♦Тімур Мірошніченко, телеведучий і журналіст ♦Поліна Медвідь, ведуча.

- ▶ Авторський театральний перфоманс
- ▶ Експертна панель про батьківство
Спікери: ♦Джордж Фоллер, сімейний і парний терапевт ♦Поуль Нюруп Расмуссен, колишній Прем'єр-міністр Данії, засновник мережі Social Network / Headspace Denmark ♦Оксана Жолнович, Міністерка соціальної політики України ♦Микола Семенюта, громадський діяч.
- ▶ Розмова зі спеціальним гостем, Послом ООН Майклом Дугласом, та його родиною
Спікери: ♦Майкл Дуглас, лауреат численних премій, актор, продюсер та Посол миру ООН ♦Ділан Дуглас, актор, ведучий подкасту.
- ▶ Діалоги з першими леді
Спікерки: ♦Тамара Вучич, перша леді Сербії ♦Росана Брісеньо, перша леді Белізу ♦Лукресія Пейнадо, перша леді Гватемали ♦Діана Науседене, перша леді Литви.

СЦЕНА 2

Безпека дітей у школі

Цей вимір демонструє підходи та рішення до безпечних викликів освітніх систем у світі, поєднуючи компоненти фізичної та психологічної безпеки в школах, і виховання життєстійкості й лідерства майбутніх поколінь.

Модераторка: ♦Ольга Будник, Радниця — уповноважена Президента України з питань Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту.

- ▶ Ключові промови перших леді
Спікерки: ♦Сюзанн Іннес-Стубб, перша леді Фінляндії ♦Сір'є Каріс, перша леді Естонії ♦Бріжит Макрон, перша леді Франції.
- ▶ Панельна дискусія
Спікери: ♦Оксен Лісовий, Міністр освіти і науки України ♦Ясмін Шеріф, Виконавча директорка Education Cannot Wait ♦Боб Сом, Регіональний директор у Східній Європі, Світовий банк ♦Андреас Шляйхер, Директор Директорату освіти та навчок Організації економічного співробітництва та розвитку.
- ▶ Спеціальний виступ
Спікер: ♦Михайло Федоров, Віцепрем'єр-міністр, Міністр цифрової трансформації України.

Ведучий:
Тімур Мірошніченко

Програма Саміту

СЦЕНА 3

Безпека дітей у кіберпросторі

Експерти обговорюють питання захисту дітей у цифровому світі, діляться досвідом країн та компаній, а також розглядають ризики й переваги штучного інтелекту для дітей.

Модератор: ♦Луукас Ільвес, колишній Урядовий директор з інформаційного розвитку Естонії.

- ▶ Ключові промови
Спікерки: ♦Ільва Йоганссон, комісарка ЄС з питань внутрішніх справ ♦Валерія Іонан, заступниця Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції України.
- ▶ Найкращі практики: регіональні відповіді на глобальні загрози
Спікери: ♦Бо Тенгберг, перший джентльмен Данії ♦Алеш Мусар, перший джентльмен Словенії ♦Ігор Клименко, Міністр внутрішніх справ України.
- ▶ Міжнародна співпраця: індустрія та організації
Спікери: ♦Іен Дреннан, Виконавчий директор WeProtect Global Alliance ♦Аннет Кробер-Ріель, Віцепрезидентка з питань взаємодії з органами державної влади та державної політики Google ♦Катерина Крук, Керівниця з публічної політики Meta в Центральній та Східній Європі ♦Томас Девін, Директор глобальних інновацій, Офіс інновацій UNICEF ♦Стефан Мергенталер, Керівник відділу стратегічної аналітики та член Виконавчого комітету Всесвітнього економічного форуму.

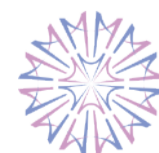
16:00–16:30 Перерва на каву

СЦЕНА 1

16:30–17:00 Заключна частина

- ▶ Ключова промова Френсіса Фукуями, американського політолога, політичного економіста, дослідника міжнародних відносин та письменника
- ▶ Ключова промова Олени Зеленської, першої леді України
- ▶ Ключова промова спеціального гостя заходу

17:00 Завершення Саміту

Четвертий Саміт
Перших Леді
та Джентльменів

ПРОГРАМА
В ОНЛАЙНІ

